

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ולבירור יחסין

גזירת לחומרא לכהונה

תיק יחסין מס' 20484-עה

(מתד' יט תמוז)

נושא הדיון

א' נולדה בברזיל בשנת 84. לדבריה, בתעודות הרשמיות שיש לה ולהוריה ולהורי הוריה מכמה דורות מברזיל, רשמו ההורים פרטים שקריים כאילו גם הם ואבות אבותיהם נולדו בברזיל, עם שמות ברזילאיים, כדי לזכות באזרחות ברזילאית, אך האמת - לדבריה - היתה שהאמא נולדה בפולין ועלתה לברזיל, ורשמה שנולדה בברזיל כדי לזכות באזרחות ברזילאית "כך עשו יהודי פולין שבאו לברזיל". היא אינה יודעת באיזה עיר בפולין נולדה האמא, וגם לא באיזה איזור. בבית שנדלה לא נהגו מנהגי יהדות. רק כשהיתה בת 12, שמעה מאחות אמה (שהיא עצמה נשואה לגוי) שהוריה היו יהודים שהגיעו מפולין, ושם משפחת אמה היה כץ. גם אמה רמזה לה על כך. כשבגרה החליטה להתקרב לדת ולשמור שבת. בשנת תשע"ג עברה גיור בבי"ד בארה"ב שבשוליו הוסיף הרב שזהו גיור לחומרא. כעבור שנה, בתשע"ד, עברה גיור נוסף בבי"ד של הרב בעלסקי (כנראה שלא סמך על הבי"ד הראשון), ושם במעב"ד עצמו כתוב שזה גיור לחומרא ואסורה לכהן.

במשך מספר שנים (מ-2011 עד 2014) היתה בקשר עם בחור בשם מוישה שהיה מוכר לה כיהודי, והם היו כאן בארץ כמה פעמים בקשר אישי (לדבריה, לפני מעשה היא טבלה בים. יוער, שהגיורים שלה היו בתוך תקופה זו שהיתה בקשר עם מוישה, ומסתבר שהגיור נועד לצורך הקשר שלה אתו, כשם שדאגה לטבול בים). אח"כ הכירה בחור בשם כהן אתו היא רצתה להנשא. הוא העיר לה שיתכן שהם אסורים להנשא זל"ז בגלל יחסיה הקודמים עם מוישה שאינו יהודי, משום שאמו עברה גיור לא אורתודוקסי בארה"ב בהורתו. לדבריה, היא שמעה ערעור זה על כשרותה לכהן בפעם הראשונה, והיא ביררה אצל אותו מוישה האם זה נכון, והוא אמר לה שבנוסף לגיור שעברה אמו בהורתו, עבר גם גיור בעצמו, וכך אישרו לה שני רבנים מארה"ב שהכירו אותו, ולכן לא נפסלה לכהונה. לדבריה, אחד הרבנים מהבי"ד של הרב בעלסקי שנייר אותה אמר לה שהגיור לחומרא לא יפריע לה להנשא לכהן, והיא קבעה נישואין עם הכהן (החתונה היתה אמורה להערך לפני כמה ימים, וכשנשאלה האם היו ז"נ מיום שקבעה

את הנישואין, התבלבלה בחשבון), אך הרב בעלסקי דחה את החתונה עם הכהן, בגלל שהגויור שלה היה כמעט וודאי, והסתברות שנולדה יהודיה אין לו אחיזה בשום ראייה. כמה רבנים הורו לה לבוא לבית דין זה לברר את כשרותה להנשא לכהן (אחד הרבנים יעץ לה שתפנה להגרח"ק, אך לא פנתה אליו משום שאינו מקבל נשים), ולשם כך הגיעה הנה מארה"ב.

פסק דין

א. גיורה של א' לא הועיל לה אלא בדיעבד. ב. א' אסורה לכהונה.

(-) דוד יהושע קניג

(-) אברהם דוב לוי, אב"ד

השאלות לדיון

- א. גיור לשום אישות.
- ב. נאמנות האשה לומר לפלוגי כשר נבעלתי, אם ביררה כשרותו רק אחרי מעשה.
- ג. גיור לחומרא, האם פוסל לכהונה.
- ד. פס"ד שהאשה אסורה לכהונה, האם צריך בי"ד של שלושה.

תשובה

א. פסק הרמז"ס אסורי ציאה פי"ג הי"ד ואילך, ושו"ע יו"ד סי' רסח סעי' יז: ...שהמלוה הנכונה כשיצא הגר או הגיורת להתגייר צודקין אחריו וכו' ואם איש הוא צודקין אחריו שמא עיניו נתן צאשה יהודית, ואם אשה היא שמא עיניה נתנה בצחור מצחורי ישראל וכו', גר שלא צדקו אחריו או שלא הודיעוהו המלוות ועונשן ומל וטבל לפני שלשה הדיוטות, הרי זה גר, ואפילו נודע שצביל דצר הוא מתגייר, הואיל ומל וטבל ילא מכלל הגויים, וחוששין לו עד שיתצאר לדקתו וכו', ומפני זה אמרו חכמים קשים להם גרים לישראל כנגע לרעת, שרובן חוזרין צבביל דצר ומטעין את ישראל וקשה הדצר לפרוש מהם אחר שנתגיירו וכו'. ע"כ. ועיי' שו"ת אחיעזר ח"ג סי' כו אות ג, ושו"ת אור שמח סי' לז, ואגרות משה יו"ד ח"ג סי' קו, בדעת הרמז"ס שדינו כספק גר, ועיי' אגרות משה אבהע"ז ח"ד סי' ז, ו"תורה שצב"פ" ח"ג עמ' מז ואילך, ושו"ת שרידי אש ח"ב סי' קה.

ובגמ' יצמות כד ב: ...ורמינהי אחד איש שנתגייר לשום אשה, ואחד אשה שנתגיירה לשום איש וכו' אינן

גרים, דברי ר' נחמיה וכו'. אמר ר' ינחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב, הלכה כדברי האומר כולם גרים הם. אי הכי לכתחילה נמי [פרש"י: אי הכי דגירות מעלייתא היא, לכתחילה נמי יכנוס, ואמאי תני לא יכנוס. וכתום' שם: אי אמרת בשלמא דאינה גירות גמורה, ניחא דלכתחילה לא יכנוס משום דספק גירות היא, דשמא נתגיירה לשום איש. ודיעבד אין להוליא, דאין להחמיר משום חששא זו (ולישאל אחר תנשא אף לכתחילה), אף עיי' רמב"ן שם דאם ספק גירות היא אף דדיעבד יוליא, דאוקמה אחזקתה וגויה היא עד שיוודע לך צמה נתגיירה], משום דרב אסי, דאמר רב אסי הסר ממך עקשות פה ולזות שפתים. ופסק הב"י יו"ד סוף סי' רסח שהכל לפי ראות עיני הבי"ד. ועיי' אגרות משה אבהע"ז ח"ב סי' ד שהוא דבר שצריך להתרחק מזה.

וצנידון דידן, כבר הוער צ"נושא הדיון" שכנראה הגיור כולו הגה לשום זנות עם הבחור מוישה, שסברה שהוא יהודי, ואף טבלה בים לכבודו, ואילו ביה"ד המגייר היה מודע לכך, לא היה מגיירה.

ב. במשנה כתובות יג א: ראוה מדצרת עם אחד ואמרו לה מה טיבו של איש זה, איש פלוני וכהן הוא, ר"ג ור' אליעזר אומרים נאמנת, ור' יהושע אומר לא מפיה אנו חייין אלא הרי זו בחזקת בעולה לנתין ולמזור עד שתביא ראיה לדצריה. ובטעמו של ר"ג דנאמנת נחלקו ראשונים אם זה משום חזקת כשרות לכהונה, דהעמד אשה על חזקתה, עיי' רש"י שם: כלומר להכשיר את עלמה לכהונה, דלא מחזקינן לה בנבעלה לפסול. ולהלן יד סוף ע"ב פרש"י אפילו ברוב פסולין נמי מכשר, דאית ליה העמד אשה על חזקתה. או משום טענת צרי, ש"ש ש"ב פי"ז, וקהלת יעקב אבהע"ז סי' ד סעי' כו, בדעת המ"מ אסורי ביאה פט"ו הי"ב ור"ן קדושין ריש פ"ד. או משום עד אחד, עיי' רש"א כתובות ט א, ובית יעקב כתובות ט ב בדעת הרא"ש, ופנ"י כתובות יד א, ודו"ח רעק"א כתובות יג א, וש"ש ש"ד פכ"ב, ואבני מלואים סי' ו ס"ק ח. ואף כשרוב פסולים אללה נאמנת, דאשה מזנה בודקת ומזנה, עיי' תוס' שם ד"ה השצתנו, ותוס' שאנץ שם ותוס' הרא"ש שם, ורש"א שם יד ב, וריטב"א שם. ועיי' שערי ישר ש"ב פי"ז, ו"נפש יחזקאל" סי' ח.

ופסק הרמב"ם אסורי ביאה פי"ח הי"ג: פטויה שראוה שנבעלה לאחד והלך לו, ואמרו לה מי הוא זה שצא עליך, ואמרה אדם כשר, הרי זו נאמנת וכו' ותהיה מותרת לכהן. ובהי"ד: בד"א כשהיה המקום שנבעלה בו פרשת דרכים או בקרנות שצדודות שהכל עוצרין שם והיו רוב העוצרים שם כשרים ורוב העיר שממנה פראו אלו העוצרין כשרים, שחכמים עשו מעלה ציוחסין והלריכו שני רובות. ובהט"ו: ראוה שנבעלה בעיר או נתעברה בעיר אפילו לא היה שם אלא גוי אחד או חלל אחד ועבד וכיוצא בזה, הרי זו לא תנשא לכתחילה לכהן, שכל הקצוע כמחנה על מחנה היא, ואם נשאת לא תלא הואיל והיא אומרת לכשר נבעלתי.

ובשו"ע אבהע"ז סי' ו סעי' יז: פטויה שראוה שנבעלה לאחד והלך לו הבעל ואמרו לה מי הוא זה שצא עליך ואמרה אדם כשר, הרי זו נאמנת, ולא עוד אלא אפילו ראוה מעוברת ואמרו לה ממי את מעוברת

ואמרה מאדם כשר, הרי זו נאמנת ותהיה מותרת לכהן. בד"א כשהיה המקום שנבעלה בו פרשת דרכים או בקרנות שנשדות שהכל עוצרים שם והיו רוב העוצרים שם כשרים ורוב העיר שפירשו אלו העוצרים ממנה כשרים, שחכמים עשו מעלה ביוחסין והלריכו שני רובות וכו'. וי"א דבאומרת לכשר נבעלתי בחד רובא לכתחילה מכשירין ודיעבד אפילו ברוב פסולים. ובפ"י יח: ראוה שנבעלה או שנתעברה בעיר אפילו לא היה שוכן שם אלא עכו"ם אחד או חלל אחד ועבד וכיו"ב, הרי זו לא תנשא לכתחילה לכהן, שכל קבוע כמחלה על מחלה הוא ואם נשאת לא תלא הואיל והיא אומרת לכשר נבעלתי. ע"כ.

ולהלכה, ע"י חזו"א אבהע"ז סי' ז בכל הסי'. וע"י קובץ תשובות למרן הגר"ש אלישיב ז"ל ח"א סי' קמה דאם במקום שנתעברה לא שייך לאיסתפוקי שמה נבעלה ברחוב העיר צפרשת דרכים, בין אם הלך הבעול אליה או בסתמא שאין ידוע מי הלך למי, לכו"ע אין כאן דין תרי רובי, וע"י חזו"א אבהע"ז סי' ז ול"ע. ע"כ בקובץ תשובות שם. וע"י עוד בקובץ תשובות ח"ג סי' קעז, ו"דברי משפט" כרך ג עמ' סח, ופס"ד ירושלים כרך י סוף עמ' תלא.

ובנידון דידן שראוה מדברת עם אותו מוישה, והיא מודה שזינתה עמו כמה פעמים, ואמרה שכשר היה משום שסברה שהוא יהודי כשר, ואח"כ נודע לה שאמנם נולד גוי, אך לדבריו עבר גיור, לפי רש"י ש"ג מאמין לה משום שהיא בחזקת כשרה לכהונה, כאן שהיא פסולה לכהונה משום שמתמא לא היתה יהודיה רק ע"י הגירות בדיעבד, בכזה אופן מודה ר"ג לר"י שאינה נאמנת להכשיר עלמה לכהונה, שהרי אין לה חזקת כשרות, וכמו שכתב בשערי ישר הנ"ל (אך לדעת הסוברים שנאמנת בטענת צרי, או מדין ע"א, יש לעיין אם כאן תשובה טענת צרי וע"א, שהרי הוכח שלא ציררה את האמת לפני שטענה). ולדעת הסוברים שאינה נאמנת לר"ג אלא בתרי רובי, בנידון דידן שאין ידוע מי הלך למי, אין כאן תרי רובי.

ג. כתב בתשובה מהריק"ש בשו"ת אהלי יעקב סי' עט ונדפסה בקובץ "זכור לאברהם" תשנ"ב עמ' מה על בני קול"ין השחורים ("שאינם מיוחסים") שלא היו בני תורה וקרוב לודאי שלא טבלו את אבותיהם ולא הם, שראוי להחמיר ולהטבילם ליהדות, "אע"פ שטבלו עתה לשם גירות אין לחוש בנישואי הנשים לכהנים, דהא לרווחא דמילתא בעלמא מלריכינן להו טבילה, אחר שזה כמה דורות הם נוהגים כדת ישראל". ע"כ. ודן בזה בשו"ת "שאלת יחזק" (קוסובסקי) סי' לג אם גירות מספק מותרת לכהן, וכתב עפ"י רש"י ביצמות סא א שאיסור גירות לכהן הוא משום "דביאת כותי ועבד פסלה", והוכיח בצ"ש סי' ו ס"ק כ דלרש"י אינה אסורה מן התורה אלא כשנבעלה, וסתם גירות אינה אסורה אלא מדרבנן מחשש בעילה, וכתב שם הב"ש שלדעת הראב"ד אסו"ב פט"ז ה"א והרשב"א יצמות ס ב איסור גירות לכהן הוא מהפסוק ביחזקאל, וכ"ד המ"מ שם, ודלא כהרמב"ם אסו"ב פ"י"ח ה"ג ור"א"ש יצמות פ"ו סי' ו שאסורה אפילו לא נבעלה. וכתב בשאלת יחזק שם שאם סתם גירות אינה אסורה מן התורה, א"כ כשנתגיירה אך מספק אין להתמעלה לכהונה. עי"ש. וע"י קובץ תשובות ח"ג סי' קפא עפ"י שו"ע סי' קנו באשה שהלך בעלה ונרתה למדה"י שלא תחלוץ עד שתדע אם ילדה נרתה או לא ילדה, משום דנמלא אתה מלריכה כרוז לכהונה, ודלמא איכא

אינש דהוי בחליצה ולא הוי בהכרזה ואתי למימר קשרי חלוצה לכהונה. ומצואר ברש"א יצמות לה וצ"א
 סי' תקן, וכן בריטב"א, דאפילו צדיעצד אסורה לכהן, אמנס בכנה"ג כתב דדעח הרמב"ם דמכריזין
 וכשרה לכהונה, וכן משמע במאירי דף לו, אך להלן שם קיט משמע להיפך. וכתב בקובץ תשובות שם
 דה"ה בגיורת שנתגיירה ואח"כ הוצרר שהיה בטעות כי היתה יהודיה מלידה, אסורה לכהונה, דלמא
 איכא אינש דשמע מהגיור ולא שמע מההכרזה.

וכ"ש בנידון דידן שמסתמא לא נולדה לאס יהודיה, ולולי הגיור - שתל רק צדיעצד - היתה בחזקת
 נכרית, ועם הגיור אסורה לכהונה מדין גיורת, וצפרט שכך נכתב צמעשה צי"ד של הגיור שלה, ואסורה
 לכהונה גם בגלל שזינתה עם אותו מוישה, וכנ"ל דאינה נאמנת לומר שהיה כשר צלי תרי רובי וצלי חזקת
 כשרות לכהונה.

ד. עי' חזו"א אבהע"ז סי' כ אוח יז וסי' נט אוח כ וסוף אוח כב, ועי' פס"ד ירושלים כרך יב עמ' תלט,
 אם שאלת היתר ואיסור נישואין לכהונה דינו כדבר שצערורה או כאו"ה. ונראה שבנידון דידן ז' שאלת או"ה
 ולא שאלה של דבר שצערורה, כיון שגם צתעודת הגיור שלה נכתב שאסורה לכהן.